

FKI fundacja
krakowskie
inicjatywy

przedstawia:

Jak się dostosować, aby być otwartym?

Opracowanie: Krzysztof Schechtel
Konsultacja merytoryczna: Bartosz Remin

Broszura powstała, dzięki
dofinansowaniu Urzędu Miasta Krakowa:

Wstęp:

Szanowni Państwo!

Większość publikacji poświęconych tematyce dostosowania budynków użyteczności publicznej, koncentruje się na kwestiach formalnych, powołując na prawo budowlane i regulacje unijne. To oczywiście są rzeczy ważne, wszak w ten sposób dąży się do przekształcenia wszystkich budynków, w obiekty dostępne i dostosowane.

Nasza publikacja jest inna. Wychodzimy bowiem z założenia, że podobnie, jak Krakowa nie zbudowano od razu, tak też i od razu nam nie uda się go przebudować. Dlatego obok rozwiązań profesjonalnych i kompleksowych proponujemy również i tańsze, które oczywiście nie mają zastąpić tych pierwszych, lecz uzupełniać je tam, gdzie nie mogą być one – przynajmniej na razie - wdrożone.

Co istotne nie chcemy bombardować Państwa paragrafami i oficjalnym językiem, chcemy pokazać dobre praktyki i cały wachlarz możliwości, z których można skorzystać, aby lokal stał się bardziej otwarty.

Czasami wystarczy trochę dobrej woli, wspartej odrobiną wyobraźni, aby rzeczywistość wyglądała lepiej i przyjaźniej. I w to wierząc oddajemy do Państwa rąk niniejszą broszurę.

Fundacja Krakowskie Inicjatywy

1. Przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową

Na tę grupę zwraca się uwagę najczęściej, pisząc o dostosowaniu budynków, ponieważ jej sytuacja jest bardzo często zerojedynkowa – jest możliwość wjazdu, albo jej nie ma. Co więcej, czasami wystarczy zlikwidować wyłącznie niewielki próg, lub położyć nakładkę na jednym schodku, aby ten wjazd umożliwić. Kwestiami dotyczącymi wejścia zajmiemy się na samym początku niniejszego rozdziału. W dalszej części omówimy również takie kwestie, jak toaleta i jej usytuowanie, odległości pomiędzy stolikami oraz przejścia między salami. Zanim przystąpi się jednak do remontu i podejmowania kluczowych decyzji warto samemu przeanalizować, jak będzie wyglądała planowana trasa osoby z niepełnosprawnością, lub

poprosić o fachową pomoc w tym względzie.

1.1 Wejście

To oczywiście punkt newralgiczny. Problemem mogą być:

- a) schody;
- b) próg;
- c) zbyt wąskie wejście;
- d) zbyt ciężkie drzwi.

Schody są problemem największym i to niezależnie, czy są trzy, czy dziesięć. Wielokrotnie spotkaliśmy się z odpowiedziami: ale to są tylko dwa schodki, zawsze ktoś pomoże wózek wnieść. Tyle tylko, że wielu niepełnosprawnych nie chce, aby ich wnoszono i nic dziwnego. Lokal, który chce mieć opinię przystosowanego, nie może wychodzić z takich założeń. Osoba poruszająca się na wózku, chce wjechać do środka, bez pomocy osób trzecich. Co zrobić, aby schody przystosować?

Rozwiązań jest kilka – od najprostszej, czyli rampy najazdowej (szczegóły techniczne: <http://www.altech.krakow.pl/oferta/podjazdy/rampy.html>) poprzez schodołaz (<http://www.schodolaz.pl/>), aż do najdroższych i najbardziej skomplikowanych, czyli pochylni i windy. Poniżej dokładne wytyczne, jak powinny one wyglądać:

Pochylnie¹

Maksymalne nachylenie pochylni do ruchu pieszego i dla osób niepełnosprawnych, poruszających się przy użyciu wózka inwalidzkiego, gdy pochylnia jest usytuowana na zewnątrz budynku bez przykrycia i przy jej wysokości do 0,15 m – nie może przekraczać 15%, przy wysokości pochylni do 0,5 m – 8%, przy wysokości pochylni ponad 0,5 m – 6%. Gdy pochylnia jest usytuowana wewnątrz budynku lub pod dachem maksymalne jej

¹ Za www.pip.gov.pl

nachylenie, przy wysokości do 0,15 m nie może przekraczać 15%, przy wysokości do 0,5 m – 10%, a przy wysokości ponad 0,5 m – 8%

Pochylnie do ruchu pieszego i dla osób niepełnosprawnych, mające długość ponad 9 m, powinny być podzielone na krótsze odcinki, przy zastosowaniu spoczników o długości co najmniej 1,4 m.

Pochylnie przeznaczone dla osób niepełnosprawnych powinny mieć szerokość płaszczyzny ruchu 1,2 m, krawężniki o wysokości co najmniej 0,07 m i obustronne poręcze, umieszczone na wysokości 0,75 m i 0,9 m od płaszczyzny ruchu, przy czym odstęp między nimi powinien mieścić się w granicach od 1 m do 1,1 m.

Długość poziomej płaszczyzny ruchu na początku i na końcu pochylni powinna wynosić co najmniej 1,5 m. Przestrzeń manewrowa na spoczniku związanym z pochylnią przed wejściem do budynku powinna umożliwiać manewrowanie wózkiem inwalidzkim i otwieranie drzwi oraz mieć wymiary co najmniej 1,5 x 1,5 m.

Poręcze przy schodach zewnętrznych i pochylniach, przed początkiem i za końcem, należy przedłużyć o 0,3 m oraz zakończyć w sposób zapewniający bezpieczne użytkowanie.

Nawierzchnia dojazdów do budynków, schodów i pochylni zewnętrznych i wewnętrznych, ciągów komunikacyjnych w budynku oraz podłóg powinna być wykonana z materiałów nie powodujących niebezpiecznego poślizgu.

W budynku użyteczności publicznej pomieszczenia ogólnodostępne ze zróżnicowanym poziomem podłóg powinny być przystosowane do ruchu osób niepełnosprawnych.

Winda

Odległość pomiędzy zamkniętymi drzwiami przystankowymi dźwigu a przeciwległą ścianą lub inną przegrodą powinna wynosić co najmniej:

- Dla dźwigów osobowych – 1,6 m,
- Dla dźwigów towarowych małych – 1,8 m,
- Dla dźwigów szpitalnych i towarowych – 3 m.

Zaleca się aby minimalna szerokość kabiny do przewozu osób niepełnosprawnych wynosiła 1,1 m, a jej głębokość – 1,4 m.

Ponadto dla wygody i bezpieczeństwa niepełnosprawnych użytkowników dźwigu wskazane jest, aby:

- Kasetka wezwań była umieszczona na wysokości 0,9 – 1,1 m od poziomu posadzki.
- Kabina była wyposażona w poręcz prowadzoną na wysokości 0,9 m i listwę odbojową na wysokości 0,2 m od poziomu podłogi kabiny oraz odkładaną ławeczkę, kasetka dyspozycyjna w układzie pionowym miała przyciski nie wyżej niż 1,4 m; w układzie poziomym w pasie 0,9 – 1,2.

Jeśli restauracja nie posiada schodów, to niestety bardzo często pojawiają się w jej wejściu wystające progi. Jest to prawdziwa plaga np. krakowskich restauracji. Zazwyczaj restauratorzy wychodzą z założenia, że to nic takiego. Dla osoby poruszającej się na wózku, mającej sprawne ręce, nie jest to zazwyczaj duży kłopot (oczywiście zależnie od jego wielkości), chociaż jest. Natomiast dla niepełnosprawnego poruszającego się na wózku elektrycznym jest to prawdziwa zbrodnia. Aby temu zaradzić najłatwiej jest zastosować mostki progowe, które w prosty sposób umożliwią pokonanie takiej przeszkody.

Przykładowe wymiary:

Nośność: do 500 kg

Masa: do 11 kg/p>
Długość: do 650 mm
Szerokość: do 1000 mm
Wysokość: do 120 mm

Częstokroć wejście nie posiada progów, ale wyposażone jest w zbyt wąskie drzwi (minimalna szerokość powinna wynosić 90cm), co eliminuje osoby na wózkach szerszych, szczególnie elektrycznych. Co można z tym zrobić?

Oczywiście jedynym wyjściem z sytuacji jest poszerzenie wejścia. Jeśli budynek nie może z powodów architektonicznych mieć poszerzonego wejścia należy poprosić o pozwolenie konserwatora – link do procedury

http://www.bip.krakow.pl/?dok_id=3276&sub=procedura&proc=KD-5

Przykładowe wymiary wózka elektrycznego:

- Szerokość całkowita: 55-75cm
- Długość całkowita z podnózkami: ponad 105cm

Wózka mechanicznego:

- Szerokość wózka: 45-55cm
- Długość wózka: ok 90cm

W obu przypadkach promień nawracania wynosi około 150cm.

Czasami zdarza się tak, że wszystkie najważniejsze aspekty wejścia są dostosowane, lecz drzwi są po prostu uciążliwie ciężkie. Nie należy bagatelizować takich sytuacji, ponieważ jest to utrata ważnego potencjału, zarówno wizerunkowego, jak i praktycznego.

Oznakowanie wejścia. To temat dodatkowy, lecz bardzo istotny. W tym roku po raz pierwszy nasza Fundacja przyznała znaki otwartości – *Jesteśmy otwarci*. To jedyne tego typu oznaczenia w Krakowie. Naszym zdaniem są one bardzo ważne – uniknąć można sytuacji, w której osoba niepełnosprawna wchodzi do środka i traci czas krążąc i pytając, czy dostępna jest też toaleta, czy można dotrzeć do stolika etc. Co więcej dostępność staje się widoczna, a więc staje się

prestżowa – konkurencja widząc to, może podjąć kroki, aby również taki znak posiadać, co jest celem naszych działań.

1.2 Toaleta

To druga w oczywisty sposób istotna kwestia. Lokal nie posiadający w pełni dostosowanej toalety nie może uważać się za dostępny dla osób z niepełnosprawnością ruchową. W pierwszej kolejności do toalety musi wieść wygodne i pozbawione barier dojście – bez progów, bez schodków (co niestety się zdarza). Nie może być zbyt wąskiego,

uniemożliwiającego zawrócenie, korytarza. Wejście oczywiście musi być pozbawione progów, drzwi lekkie.

Dokładne wytyczne²

- Zapewnienie przestrzeni manewrowej o wymiarach co najmniej 1,5 x 1,5 m, stosowanie w tych pomieszczeniach i na trasie dojazdu do nich drzwi bez progów, zainstalowanie odpowiednio przystosowanej, co najmniej jednej miski ustępowej i umywalki.
- Zainstalowanie uchwytów ułatwiających korzystanie z urządzeń higienicznosanitarnych.

Dopuszcza się stosowanie dla osób niepełnosprawnych pojedynczego ustępu bez przedsionka oddzielającego go od komunikacji ogólnej.

1.3 Odległości pomiędzy stolikami

Lokal dostępny to miejsce, do którego nie tylko osoba poruszająca się na wózku może wjechać, ale również ma możliwość swobodnie się po nim poruszać.

Dlatego tak ważnym jest, aby pamiętać o wygodnych odległościach pomiędzy stolikami. Oczywiście, jeśli z pewnych powodów, nie można zapewnić jej na terenie całego lokalu, to warto zadbać, aby osoba niepełnosprawna mogła znaleźć, tak zaaranżowaną jego część. Przygotowując ją warto prześledzić drogę, jaką klient z niepełnosprawnością musi przebyć, aby do niej dotrzeć oraz, jak jest ona zlokalizowana względem toalety.

1.4 Zbyt ciężkie drzwi

Warto pamiętać o jednym – siedząc na wózku trudniej jest otworzyć drzwi, niż idąc. Stawianie takiej przeszkody w dostosowanym lokalu, to po prostu marnowanie potencjału. Może doprowadzić ona do sytuacji, w której bez pomocy osoby trzeciej, nie uda się do lokalu niepełnosprawnemu ruchowo wjechać. Ważne jest też, żeby drzwi otwierały się w kierunku ruchu.

2.0 Przystosowanie lokalu do potrzeb osób słabowidzących

Paradoks sytuacji klientów słabowidzących polega na tym, że wyjście na przeciw ich potrzeb jest zdecydowanie prostsze i tańsze, niż w wypadku osób z niepełnosprawnością ruchową. Tymczasem zaspokaja się je jeszcze rzadziej.

Można podzielić je na kilka punktów:

- a) Oznaczenia wejścia.
- b) Oznaczenia schodów.
- c) Menu
- d) Wnętrze.
- e) Windy

² ibidem

2.1 Wejście

Jeśli przepisy na to pozwalają powinno być oznaczone możliwie dużymi literami, w sposób czytelny i łatwy do zauważenia. Ważne, aby nie trzeba było szukać drzwi wejściowych, zatem jeśli nie znajdują się w centralnej części witryny, powinno się umieścić widoczny napis „wejście”. Dodatkowym udogodnieniem jest umieszczenie „przywoływacza”, który pozwoli na kontakt z obsługą i poproszeniu o stosowną pomoc.

2.2 Schody

Ważne jest oznakowanie krawędzi stopni. Takie oznaczenia muszą kontrastować z powierzchnią schodów oraz być uzupełnione zmianą faktury i koloru nawierzchni w pasie 60 cm przed i za biegiem schodów. W sposób szczególny należy oznaczyć pierwszy stopień. Schody powinny być również wyposażone w specjalną antypoślizgową nawierzchnię. W sytuacji, gdy zostały wykonane ze śliskich materiałów można uzupełnić zabezpieczenia o specjalne pasy.

Istotne są również poręcze, które powinny być wykonane w kontrastowym kolorze, oraz biec, bez przerwy wzdłuż całej długości schodów. Warto zadbać również o właściwe profilowanie krawędzi stopni – bez „nosków”, tak żeby uniknąć potykania się.

2.3 Menu

Idealnie, jeśli restauracja posiada menu w alfabecie braille'a dla osób Niewidomych. Takie karty można zamówić w specjalnych drukarniach, w Krakowie znajduje się ona na ulicy Tynieckiej. Jeśli jednak z jakiś powodów lokal nie może zapewnić takich kart, może stworzyć kartę z odpowiednio dużymi, kontrastującymi literami – to ułatwi wybór potraw, nie tylko osobom słabo widzącym, ale również np. klientom starszym.

2.4 Wnętrze

Analogicznie, jak w przypadku dostosowania lokalu do potrzeb z dysfunkcją ruchu, kluczem do właściwego zapewnienia komfortowego poruszania się w jego wnętrzu jest wyobraźnia. Należy pamiętać, aby w ciągu komunikacyjnym nie stawiać tzw. małej architektury tj. doniczek, koszy, dbać o większe przestrzenie pomiędzy stolikami. Słowem należy pamiętać o tym, że osoba słabo widząca potrzebuje więcej przestrzeni i wygody. Co istotne staranność w tym aspekcie zwiększy również komfort i innych gości – nikt przecież nie lubi, kiedy jego droga do stolika przypomina tor przeszkód.

2.5 Windy

Instalując windę należy pamiętać, o specjalnych oznaczeniach dedykowanych osobom słabo widzącym, ponieważ podczas korzystania z windy problemem dla nich może być wybieranie odpowiedniego numeru piętra, określenie, na której kondygnacji akurat się znajduje, oraz w którym zmierza kierunku.

Dlatego windy przystosowane do potrzeb osób z dysfunkcją wzroku powinny posiadać wewnętrzny panel sterujący z oznaczeniami klawiszy, w postaci wypukłych cyfr oraz znaków, a także z wykorzystaniem alfabetu Braille'a. Kabina musi być wyposażona również w informację dźwiękową sygnalizującą zatrzymanie windy na piętrze i kierunek dalszej drogi. Zwykle jeden sygnał oznacza, że winda jedzie do góry, podwójny – w dół. Korzystne jest także umieszczenie w pobliżu windy numeracji pięter z użyciem dużych min. 5 cm wyraźnie kontrastujących z tłem cyfr oraz zastosowanie na lewej i prawej ościeżnicy opisu piętra z wykorzystaniem alfabetu Braille'a (oś pozioma oznaczenia powinna znajdować się na wysokości 150cm.)

3.0 Inne rodzaje niepełnosprawności

W wypadku większości klientów z innymi rodzajami niepełnosprawności praca winna polegać na przeszkoleniu obsługi lokalu oraz wyczuleniu jej na potrzeby takich osób. Przykładowo osobom z dysfunkcją narządu słuchu pomoże, jeśli kelner lub kelnerka dysponować będą kartką papieru i długopisem. Dla nich również wygodniej jest, jeśli karta jest przejrzysta, pisana większą czcionką i przy zachowaniu odpowiedniego odstępu. Wobec osób z niepełnosprawnością intelektualną konieczna jest większa doza cierpliwości i spokoju.